

Van: Tandem <info@tandemweb.be>

Aan: Tandem <info@tandemweb.be>

Datum: 08/24/2010 10:45 AM

Onderwerp: Tandemmail: Augustus 2010 - Nieuws over duurzaam lokaal milieubeleid

[Editie op de site](#) | [Schrijf uit](#) | [Contacteer ons](#) | [Tandemweb.be](#)

Augustus 2010 - Nieuws over duurzaam lokaal milieubeleid

INHOUD:

[Herinnering: Tandemonderzoek naar milieuraden](#)

[Tandembegeleiding: Gemeente Hooglede aan de slag met de Ecologische Voetafdruk](#)

[Ecospanning: Een correcte bandenspanning met Ecolife](#)

[Gemeenten tellen vlinders](#)

[Zijn er nog otters in de Vlaamse gemeenten?](#)

[Paddenstoelenkijkweekend in gemeentelijk infoblad](#)

[Autodelen is kinderspel!](#)

[Week van het Bos in geuren en kleuren](#)

[Tandenvorming 'Open Milieuraad' voor milieuraadsleden](#)

[Tandenvorming 'Wervend Schrijven'](#)

[Tandenvorming 'Biodiversiteit' voor milieuraadsleden \(Vlaams-Brabant\)](#)

[Tandenvorming 'Ruimtelijke Ordening' voor milieuraadsleden](#)

[Tandembasiscursus voor milieuraadsleden](#)

[Kalender](#)

Tandem is het steunpunt dat samenwerking tussen lokale besturen en verenigingen rond natuur en milieu centraal stelt. Want lokale acties zijn broodnodig voor een levendig milieubeleid in Vlaanderen. Elke Vlaamse gemeente en vereniging kan hierin mee het verschil maken. Tandem ondersteunt inwoners, lokale verenigingen en besturen om initiatieven uit te werken in samenwerking met elkaar en/of andere partners. Negen natuur- en milieuverenigingen bundelen daarom hun expertise binnen Tandem en krijgen daarvoor de steun van de Vlaamse Overheid.

Tandem steunt op allerlei manieren de samenwerking tussen lokale verenigingen, besturen en milieuraden bij het opzetten van duurzame projecten en activiteiten rond milieu en natuur. Voor een overzicht van ons aanbod, klik [hier](#).

[Herinnering: Tandemonderzoek naar milieuraden](#)

De reacties op onze speciale Tandemmail in het kader van ons onderzoek naar milieurahanen waren massaal en positief! Ben jij net terug uit vakantie? Heb je nog geen tijd gehad om de enquête in te vullen? Het kan nog altijd!

Ben je lid van een gemeentelijke milieuraad? Dan horen wij graag van jou hoe de milieuraad in jouw gemeente reilt en zeilt.

Tandem, de provincies en de Vlaamse Overheid willen de gemeentelijke milieurahanen in de toekomst nog beter ondersteunen. Vul deze enquête zo snel mogelijk in en vraag alle andere leden van jouw milieuraad hetzelfde te doen.

De milieuraad met de meeste respondenten verdient een lekkernijenpakket. En de andere milieurahanen? Die kunnen binnenkort proeven van ons vernieuwd ondersteuningsaanbod!

Het invullen van de enquête duurt 5 à 10 minuten en je kan deze direct [hier](#) invullen. Wij danken jullie van harte!

PS: Ben je milieuambtenaar of lid van een vereniging? Mail de enquête dan gerust door naar andere milieuraadsleden of jouw vertegenwoordiger in de milieuraad.

Tandembegeleiding: Gemeente Hooglede aan de slag met de Ecologische Voetafdruk

2010 staat voor het West-Vlaamse Hooglede in het teken van de Ecologische Voetafdruk (EV). Niet alleen worden inwoners aangespoord om hun persoonlijke Voetafdruk te berekenen, ook de gemeente zelf berekent haar Voetafdruk. Zowel het gemeentehuis als de sporthal worden onder de loep genomen op vlak van onder meer energieverbruik, mobiliteit en afval.

Duurzaamheidsambtenaar Els Verhaest: "Intussen hebben een 130-tal inwoners de EV-calculator die op de gemeentelijke site staat, ingevuld. We hopen tegen het einde van het jaar 500 inwoners aan te sporen. Zo komt de Bigfootstand van WWF op onze driedaagse Kermis in september en organiseren we een interactieve workshop EV van Ecolife in het najaar. We hebben ook een folder met getuigenissen van Bekende Hoogledenaren opgesteld die hun EV prijs geven mét daarbij tips die ze zullen toepassen om te verkleinen."

Samen met Ecolife berekent de gemeente de EV van het gemeentehuis en van de sporthal. Sportfunctionaris Kristof Devriendt maakt hiervoor gebruik van de 'Quickscan'. "Met de Quickscan van Ecolife krijgen we als resultaat de EV van de sporthal én de concrete besparingsmogelijkheden in voetafdruk en euro. De bedoeling is om hiermee na te gaan waarop we nog kunnen verbeteren, zowel naar infrastructuur als naar sensibilisatie van de bezoekers. "

Ook interesse in het werken rond de Ecologische Voetafdruk naar je inwoners en verenigingen, gemeentehuis, sporthal of zwembad? Contacteer [Ingriet Engelen](#) (Ecolife vzw) en [Tim Schockaert](#) (WWF).

Ecospanning: Een correcte bandenspanning met Ecolife

Met de vakantie-uittocht aan het begin van de zomervakantie, controleerde Ecolife met de campagne Ecospanning op 1 en 2 juli de bandenspanning van heel wat wagens in 5 Total-tankstations in Hoegaarden, Jabbeke, Kalken, Tessenderlo en Minderhout. Een juiste bandenspanning kan elke chauffeur in Vlaanderen jaarlijks 1 gratis tankbeurt opleveren. Bovendien is het beter voor het milieu want op die manier is er minder CO₂-uitstoot en uitlaatgassen. Het is tenslotte ook een stuk veiliger. De banden hebben een betere grip op de baan, reageren beter op stuurbewegingen en de remafstand is korter.

Wil je als gemeente of vereniging ook een Ecospanningsactie organiseren? Wil je dit doen binnen een bredere campagne rond 'milieuvriendelijker rijden met de wagen'? Download dan de [Tandemkofferfiche](#) 'Toch met de wagen?'. Zo help je als gemeente en vereniging mee de 85% Vlamingen die met een te lage bandenspanning rijden, verminderen.

Meer info: [Ingriet Engelen](#) – www.ecospanning.be

Gemeenten tellen vlinders

Er werd weer massaal vlinders in de tuinen geteld tijdens het Vlindertelweekend van Natuurpunt. Ondanks de niet-optimale weersomstandigheden tijdens het vlindertelweekend vonden veel mensen wel een zonnig moment om de vlinders in hun tuin te tellen. In totaal werden al meer dan 2.000 telformulieren ingediend.

Een aantal eerste opmerkelijke resultaten:

- Men telde in een Vlaamse tuin gemiddeld 19 vlinders die 6 verschillende soorten vertegenwoordigen.
- De meeste soorten waren talrijker of even talrijk aanwezig als de voorbije jaren. De enige uitzondering was de distelvlinder, die in 2009 een invasie kende en bijna overal te zien was, maar dit jaar slechts in 17% van de Vlaamse tuinen aanwezig was.
- Koolwitjes blijven de meest algemene vlinders van het land en zijn in bijna 94% van alle tuinen aanwezig.
- Opvallend is de talrijke aanwezigheid van de nachtvlinder gamma-uiltje, een nachtvlinder. Hij werd in 2 op 3 tuinen waargenomen, en gemiddeld met 6 exemplaren per tuin. Dit is mogelijk nog een onderschatting omdat veel mensen deze nachtvlinder nog niet herkennen.
- De trekvlinder atalanta heeft ook een goed jaar, en werd in 3 op 4 tuinen gezien, vaker dan de dagpauwoog, hoewel die zijn 3 jaar geleden ingezette herstel voorzichtig blijft voortzetten.
- De kleine vos is de meest getelde vlinder in Nederland, maar niet in de zuidelijke provincies. Ook in Vlaanderen blijft dit een schaarse soort die slechts in 1 op 5 tuinen aanwezig is.
- De citroenvlinder wordt nog bijna uitsluitend gezien in de provincies Antwerpen en Limburg.

Ook heel wat gemeenten spoorden hun inwoners actief aan om de vlinders in hun tuin te tellen.

Alle informatie is te vinden op de website www.vlindermee.be: er staan foto's van de meest voorkomende vlindersoorten, je leest er hoe je de vlinders herkent en hoe je ze kan tellen en natuurlijk vind je er ook het telformulier.

foto Diane Appels

Zijn er nog otters in de Vlaamse gemeenten?

De otter is één van de zeldzaamste zoogdieren in Vlaanderen. Gevreesd wordt dat de soort in Vlaanderen uitgestorven is. Een ongenadige vervolging herleidde vorige eeuw de populatie tot een minimum. Een verregaande vernieling en vervuiling van onze waterlopen gaf het dier uiteindelijk de doodsteek. Mogelijk beginnen otters terug aan een opmars richting Vlaanderen, dankzij de inspanningen van de overheid om onze waterlopen terug zuiver en visrijk te maken.

De Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt wil weten of er zich hier en daar nog / terug otters ophouden en looft een bedrag van € 500 uit aan wie een ontegensprekelijk bewijs kan leveren van de aanwezigheid van een in het wild levende Europese otter in Vlaanderen of het Brussels gewest.

Tandem vraagt gemeenten en verenigingen om deze oproep te ondersteunen en te verspreiden.

Waarnemingen van otters kunnen worden aangemeld op otter@zoogdierenwerkgroep.be met vermelding van jouw naam en voornaam, volledig adres, telefoonnummer en/of e-mailadres. Uiteraard dien je ook een korte beschrijving te geven van uw waarneming alsook de exacte locatie te vermelden.

Meer uitleg over de campagne kan je lezen op de website:
<http://www.zoogdierenwerkgroep.be/ottercampagne>

Paddenstoelenkijkweekend in gemeentelijk infoblad

Midden oktober organiseert Natuurpunt voor de eerste maal een nationaal paddenstoelenkijkweekend. Naar voorbeeld van succesvolle acties als Voeren en Beloeren en Vlindermee nodigen we iedereen uit om naar paddenstoelen te speuren in eigen tuin.

Deze mooie verschijningen zijn zeer goede indicatoren voor de kwaliteit van onze natuur. Met dit eerste paddenstoelenkijkweekend willen we de misvattingen dat nuttige paddenstoelen enkel in het bos groeien, en paddenstoelen in de tuin slechts schade aanrichten, de wereld uitsturen. Paddenstoelen maken deel uit van het natuurlijk ecosysteem en hebben hun eigen specifieke functies, zoals het opruimen van dood plantaardig materiaal en het leveren van broodnodige voedingsstoffen voor andere soorten. Zelfs een kleine tuin die ecologisch beheerd wordt kan een thuis zijn voor heel wat soorten.

Paddenstoelen hebben een speciale aantrekkingskracht, maar zijn relatief onbekend. Grijp de gelegenheid aan om in het herfstnummer van het gemeentelijk infoblad aandacht te besteden aan deze bijzondere soorten. Klik [hier](#) voor een voorbeeldartikel en [hier](#) voor beeldmateriaal.

Gemeenten die hun inwoners oproepen om deel te nemen aan de paddenstoelenkijkactie kunnen [hier](#) brochures bestellen.

Meer info: [Annelore Nys](#)

Autodelen is kinderspel!

De aardig-op-weg-week, één van de Vlaamse sensibilisatiecampagnes voor duurzame mobiliteit, vindt dit jaar plaats tussen 15 en 22 september.

Dit jaar maken we de link met gezinnen en duurzame mobiliteit. De toenemende verkeersdruk zorgt ervoor dat jonge kinderen minder snel zelfstandig mobiel worden. Ouders baren zich terecht zorgen om de verkeersveiligheid en verkiezen daarom meestal om hun kroost met de auto naar de school, jeugdbeweging of zwemclub te brengen. Een vicieuze cirkel.

Uiteraard kan je niet elke verplaatsing duurzaam invullen. Autodelen, waarbij buurtbewoners onderling afspraken maken over het gebruik van één auto, kan uitkomst bieden. Van 8 tot 22 september roepen we mensen op autodelen uit te testen. Hiervoor kunnen ze afspreken met burens, vrienden en familie om één auto te delen en de andere auto's aan de kant te laten.

De individuele voordelen van autodelen liggen voornamelijk op financieel (autodelen = kosten delen) en sociaal vlak, maar specifiek voor de stad of gemeente heeft het de volgende troeven:

- Een gedeelde wagen zorgt voor het verdwijnen van 4 tot 12 wagens. Hierdoor vermindert de parkeerdruk en komt er meer plaats vrij voor fietsenstallingen, parken, speeltuinen, enz...
- Het komt de modal split ten goede en creëert een positieve imago aanzienlijk omdat de stad/gemeente duurzame mobiliteit actief promoot en ondersteunt.
- Studies wijzen uit dat een gedeelde wagen zorgt voor een jaarlijkse reductie van 5 à 6 ton CO₂ (= de zuurstofproductie van een zestal volwassen bomen!).

Wat kan de gemeente doen?

1. Actieve communicatie
2. Zoeken en begeleiden van een wijk of straat
3. Het organiseren van infosessies/autodeelparties
4. Het betrekken van relevante partners
5. Particulier autodelen actief ondersteunen en faciliteren
6. Aanbieden van incentives voor de gezinnen die de uitdaging aangaan

Meer info: aardig-op-weg-week.be of [Jan Vanhee](#) - 02 282 17 49

Wil je naast de aardig op weg week nog verder werken aan het wagengebruik in je gemeente bekijk dan zeker de [Kofferfiche](#) 'Toch met de wagen'. Dit is een duurzaam project met diverse acties ivm het wagengebruik.

Week van het Bos in geuren en kleuren

Traditioneel wordt de herfst op gang geschoten met de 'Week van het Bos'. Deze campagne van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en de Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV) wil zo veel mogelijk mensen - jong en oud - in geuren en kleuren laten kennismaken met de Vlaamse bossen en natuurgebieden.

Op 22 september kan je deelnemen aan het vormingsmoment Bos- en natuurspelen in geuren en kleuren. Deze namiddag maak je kennis met enkele educatieve bosspelen. Je trekt na een korte inleiding zelf ook het bos in om onder begeleiding van een ervaren gids één van de bosspelen te spelen. Zo word je klaargestoomd om zelf een groep (kinderen) te begeleiden op hun ontdekkingstocht door het bos.

7 oktober wordt op de informatienamiddag Biodiversiteit in geuren en kleuren door enkele experts uit de doeken gedaan hoe het gesteld is met de biodiversiteit in Vlaanderen. Enkele bos- en natuurbeheerders geven eveneens uitleg bij voorbeelden over hoe de biodiversiteit in de praktijk kan beschermd worden. Als afsluiter wordt het bosreservatenetwerk toegelicht en wordt een blik op de toekomst geworpen.

Het ANB, de VBV en tientallen lokale organisatoren nodigen iedereen uiteraard ook uit op de meer dan 150 (bio)diverse activiteiten verspreid over het land. Dit brede aanbod van activiteiten spreekt jaarlijks duizenden bezoekers aan, een bonte verzameling van wandelaars, verenigingen, scholen, jeugdbewegingen... 17 oktober kan je naar de moeder aller bossen, het Zoniënwoud, voor de grandioze slotapothecose, (ge)Zin in Zoniën! Dit jaar zoomt de Week van het Bos in op de biodiversiteit. Meer info daarover en over alle activiteiten vind je in de campagnekrant en op de Week van het bos website.

Tandemvorming 'Open Milieuraad' voor milieuraadsleden

De vorming is voor alle gemeentelijke milieuraadsleden die ideeën en inspiratie zoeken voor de organisatie van een open milieuraad in hun gemeente.

De opzet van deze vorming is zeer praktijkgericht. De deelnemers gaan naar huis met zeer concrete ideeën en tips voor de organisatie van een open milieuraad in hun gemeente. Op de agenda staat o.a.:

- bespreking van het stappenplan voor het organiseren van een open milieuraad
- overzicht van mogelijke publiekstrekkende formules
- getuigenis over één of meerdere open milieuraaden in een gemeente uit de regio
- discussie in kleine groepen over mogelijke thema's en aanpak voor een open milieuraad in de eigen gemeente.

Deze vorming sluit aan bij het recent gepubliceerde dossier in de reeks 'Beter adviseren', dat je kan downloaden op de Tandem-website. Geplande vormingen :

- donderdag 7 oktober 2010, 19u - 21u30 (onthaal met broodjes 18u30), in Provinciehuis Limburg, Hasselt
- dinsdag 12 oktober 2010, 19u - 21u30 (onthaal met broodjes 18u30) in Provinciehuis Boeverbos, Brugge
- Nog te bepalen datum (eind november / begin december) in het PAC in Gent

Folder en inschrijvingspagina zijn vanaf augustus beschikbaar op de www.tandemweb.be. Geïnteresseerden kunnen zich alvast melden bij Christel Grieten.

Tandemvorming 'Wervend Schrijven'

Hoe schrijf je wervende teksten voor artikels, folders of nieuwsbrieven? Hoe laat je je teksten écht werken? Hoe stop je er de overtuigingskracht van een persoonlijke dialoog in? Dit alles en meer komt aan bod in deze training voor lokale natuur- en milieuvrijwilligers.

We vertrekken vanuit de lezer: hoe bekijkt die je tekst? Wat gebeurt er dan in zijn hersenen? Wat is er nodig om hem aan te zetten tot verder lezen of tot een andere actie? De training gaat bijgevolg over direct, persoonlijk en overtuigend formuleren. Er wordt geen droge theorie behandeld. Integendeel, we vertrekken van uit de praktijk van iedere deelnemer en geven we advies op maat. Deelnemers krijgen de mogelijkheid om hun folders, ledentijdschrift, nieuwsbrieven op voorhand op te sturen.

De training wordt begeleid door Mark Van Bogaert. Hij is een zelfstandige tekstschrijver voor bedrijven, fundraisers en social-profitorganisaties met heel wat ervaring in de natuur- en milieusector.

- zaterdag 18 september 2010 (9u30-13u), in CC De Kimpel, Eikenlaan 25, Bilzen
- donderdag 23 september 2010 (18u30-22u), in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, Brugge
- zaterdag 2 oktober (9u30-13u), in Villa Coremans, Gelrodeweg 2, Aarschot

Folder en inschrijvingspagina zijn vanaf augustus beschikbaar op de www.tandemweb.be. Geïnteresseerden kunnen zich alvast melden bij [Christel Grieten](#).

Tandemvorming 'Biodiversiteit' voor milieuraadsleden (Vlaams-Brabant)

Biodiversiteit betekent letterlijk de verscheidenheid van het leven op onze planeet. Spreek je over biodiversiteit, dan spreek je over planten, dieren, zwammen, micro-organismen en de leefgemeenschappen en leefgebieden waarin ze voorkomen. Hoe meer variatie, hoe groter de biodiversiteit

et jaar 2010 is door de Verenigde Naties uitgeroepen tot het Jaar van de Biodiversiteit. Het aantal verschillende soorten en hun leefgebieden gaat zowel op wereldschaal als hier lokaal sterk achteruit. Wereldwijd is ruim een derde van alle soorten met uitsterven bedreigd. Dat geldt net zo goed voor de soorten in onze eigen provincie en gemeenten.

Onder het motto 'Samen werken aan meer biodiversiteit' lanceert de provincie Vlaams-Brabant de biodiversiteitscampagne 'Je hebt meer burens dan je denkt'. Met deze campagne, wil de provincie samen met de gemeenten, regionale landschappen, natuurorganisaties, lokale verenigingen en inwoners de achteruitgang van de lokale biodiversiteit stoppen.

Op het programma staat :

- Algemene inleiding over het begrip biodiversiteit, de toestand en het belang ervan.
- De provinciale biodiversiteitscampagne 'Je hebt meer burens dan je denkt': doelstellingen, campagneconcept en -verloop en campagnemiddelen
Afstemming van de biodiversiteitscampagne 'Je hebt meer burens dan je denkt' met biodiversiteitsinitiatieven van de natuurverenigingen (bv. Charter van Natuurpunt) en andere organisaties. Hiervoor wordt ook verwezen naar het dossier '[Biodiversiteit](#)' van de reeks 'Beter adviseren' van Tandem.
- Rol van de gemeentelijke milieuvadvisraad in het biodiversiteitsverhaal: Hoe binnen de gemeente de bevordering van de lokale biodiversiteit in de praktijk brengen? Van advies tot mogelijke concrete eigen initiatieven.
- Ervaringsuitwisseling over uitgevoerde of geplande acties op lokaal niveau.

De vorming wordt begeleid door Herman Dierickx, voor velen geen onbekende. Hij is o.a. al jarenlang actief als docent in de opleiding natuurgids bij CVN en auteur van verschillende boeken en artikels over natuur en milieu. Als bestuurslid van Natuurpunt zetelt hij in de milieuraad van Zemst ; hij volgt daarnaast verschillende milieuraden op, om de vinger aan de pols te houden.

Deze vorming is bedoeld voor de gemeentelijke milieuraadsleden en leden van de provinciale MINA-raad in Vlaams-Brabant.

Geplande vormingen:

- maandag 18 oktober, 19u30 - 22u, in Recreatiecentrum Itterbeek
- maandag 25 oktober 19u30- 22u, in Provinciehuis Leuven

Geïnteresseerden kunnen zich alvast melden bij [Christel Grieten](#).

Tandemvorming 'Ruimtelijke Ordening' voor milieuraadsleden

Deze vormingsavond wordt ingericht n.a.v. recente veranderingen in de wetgeving op het vlak van ruimtelijke ordening. Begin 2009 werd het Decreet Ruimtelijke Ordening grotendeels herschreven. Kort nadien volgde een nieuwe codificering met de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening. Samen met het vernieuwde decreet kwam een nieuw Decreet Grond- en Pandenbeleid tot stand. Ondertussen werd ook een hele reeks uitvoeringsbesluiten gewijzigd of vervangen.

Op het programma staat onder andere :

- Wat zijn de krachtlijnen van de nieuwe Vlaamse ruimtelijke ordening en van het grond- en pandenbeleid?
- Wat is de plaats van de gemeente daarin?
- Hoe kunnen gecoro's, gemeentelijke milieuraaden en lokale natuurbewouds- en milieuoorganisaties daarop inspelen?
- Theorie wordt doorspekt met praktijkvoorbeelden en toepassingen op uw regio.
- Er is voldoende ruimte voorzien voor het uitwisselen van ervaringen en we maken ook enkele oefeningen.

Lesgever is specialist milieurecht Paul Stryckers. Hij is directeur van het CVN, lectormilieurecht aan de Plantijnhogeschool en voorzitter van de gecoro van Zoersel.

De cursus richt zich in de eerste plaats tot leden van gemeentelijke milieuraaden. Dit kunnen naast vertegenwoordigers van milieu- en natuurverenigingen, ook mensen uit het onderwijs, de landbouwsector, de vakbeweging of andere sectoren zijn.

Bijkomend richt de vormingsavond zich ook tot actieve leden van milieu- en natuurverenigingen en andere verenigingen.

Geplande vorming :

Nog te bepalen datum (eind november / begin december) in het PAC in Gent

Deze vorming wordt aangeboden als parallelsessie naast de vorming over 'Open Milieuraad'. Men schrijft in voor één van beide vormingen. Leden van dezelfde milieuraad kunnen aan de 2 parallelsessies deelnemen.

Geïnteresseerden kunnen zich alvast melden bij [Christel Grieten](#).

Tandembasiscursus voor milieuraadsleden

De cursus behandelt vragen als 'wat zegt de samenwerkingsovereenkomst over de milieubevoegdheden van de gemeente?', 'hoe laat ik mijn milieuraad goed functioneren?', 'hoe geef ik advies op een begroting?', enzovoort...

De theorie wordt doorspekt met nuttige praktijkvoorbeelden, oefeningen en ervaringsuitwisselingen. Het wordt dus geen droge theoretische bedoening, maar een interactieve cursus waarin actuele thema's aan bod komen.

De cursus richt zich in de eerste plaats tot alle (potentiële) leden van milieuraaden in de provincie Antwerpen. Daarnaast richt de cursus zich ook tot actieve leden van milieu- en natuurverenigingen, die eraan denken om hun vereniging in de toekomst te vertegenwoordigen in de lokale milieuraad.

De cursus vindt plaats in Antwerpen op vijf dinsdagavonden (9/11, 16/11, 23/11, 30/11 en 7/12/2010), telkens van 19u tot 22u.

Folder en inschrijvingspagina zijn vanaf augustus beschikbaar op de www.tandemweb.be. Geïnteresseerden kunnen zich alvast melden bij [Christel Grieten](#).

Kalender

Als je zelf een activiteit met Tandemgehalte plant, kan het [Tandemsecretariaat](#) ze voor jou op de onze kalender zetten.

vrijdag 27 augustus: Vlaanderen, [Nacht van de vleermuis](#)

donderdag 9 september: Hoboken, [Studiedag "Energiebesparing door variabel debiet"](#)

woensdag 22 september: [Vormingsmoment Bos- en natuurspelen in geuren en kleuren](#)

donderdag 7 oktober: Informatienamiddag Biodiversiteit in geuren en kleuren

zondag 10 oktober: Week van het Bos

zondag 17 oktober: (ge)Zin in Zoniën!